

O masakru u Hami 30 godina poslije

2 februar 2012 Izmijenjeno 14:57 CET

Ohrabreni protestima, Sirijci progovaraju o ubistvima desetina hiljada ljudi u najgorem masakru u njihovoj historiji

Godine 1982. uništena su brojna naselja u Hami

Piše: Basma Atassi

Khaled al-Khani imao je samo sedam godina kada mu je otac ubijen u Hami, u onome što Sirijci opisuju kao najgori masakr u modernoj historiji ove zemlje. Danas, u vrijeme ustanka protiv predsjednika Bashara al-Assada, ljudi poput Khanija konačno se usuđuju pričati o užasnim događajima 1982. godine, dok se usljed protesta polako podiže veo straha i tajnosti. „Činjenica da će Sirijci obilježiti ubistva njihovih najmilijih po prvi put u 30 godina u meni budi čudne osjećaje. To nije slavlje, ali ne možemo ni žaliti kao na pogrebu“, kazuje za Al Jazeera Khani, sada proslavljeni sirijski umjetnik. Aktivisti planiraju demonstracije širom zemlje kako bi se sjetili zločina. Khani, koji sada živi u Francuskoj, govorit će na komemoraciji u Parizu. Slične skupove planiraju sirijski emigranti u Washingtonu, Londonu, Rijadu i drugim gradovima.

Drugog februara 1982. vojska pod komandom preminulog predsjednika Hafeza al-Assada, oca trenutnog predsjednika, opkolila je gradi i bombardirala centar borbenim avionima, prema izvještaju Amnesty Internationala. Tenkovi su se kretali uskim ulicama Hame, suzbijajući oružani otpor 200 do 500 boraca vojnog krila Muslimanske braće. U narednih 27 dana, uslijedila je bitka u kojoj je ubijeno 10.000 do 40.000 ljudi, a skoro trećina grada je uništena, prema izvještajima organizacija za ljudska prava i stranih novinara koji su bili u Siriji, a kojima nije dozvoljen ulaz u grad. Skoro svaka porodica u Hami, grada u kojem je tada živjelo 250.000 ljudi, izgubila je barem jednog člana. „Pripadnici Taleea [Vojno krilo Muslimanske braće] su pokušali pružiti otpor i borili su se sa vladinim snagama, ali su pregaženi za nekoliko dana. Armija je preuzela naselje Baroudiyeh, uporište Taleea, samo nekoliko sati nakon početka vojne ofanzive“, kazao je Abou Tamim, član Muslimanske braće, koji je zbog nasilja 1982. pobjegao u Saudijsku Arabiju. „Ali kampanja se nastavila danima i većina mrtvih su bili civili koji nisu imali veze sa Braćom“, kazao je on za Al Jazeera.

Kažnjavanje Hame

Khanijev otac bio je jedan od njih. Ovog očnog ljekara obrazovanog u Francuskoj snage sigurnosti su odvele u fabriku porculana gdje su mu izvadili oči. Ostavljen je da umre u mukama, kazao je Khani. Na desetine

drugih u ovoj fabrici-zatvoru ubijeni su na različite načine. Khani kaže da bi ga stigla ista sudbina da je optužio vladu za ubistvo svoga oca u kasnijim godinama. On i mnogi drugi stanovnici Hame bili su primorani da izjavljuju da su borci Muslimanske braće pobili njihove najmilije. „Assad je htio kazniti cijelu Hamu. Preko nas je htio naučiti sve Sirijce da će izazivanje režima dovesti do toga. I uspjelo mu je. Uspijevalo je 30 godina“. Kada je prošlog marta izbio ustanak u Hami, umanjen je strah građana o spominjanju masakra. Prvi protest u Hami 2011. organiziran je u džamiji Omar Bin Kattab, blizu dvorca u Hami. Ljudi su tražili slobodu i pad režima, što je predstavljalo prvo ozbiljno suprotstavljanje Assadovoj dinastiji u nekoliko decenija. Khani se prisjeća da je to je ista džamija u kojoj se skrio s majkom, braćom i sestrama, te drugim porodicama, tokom prvih dana vojnog nasilja 1982.

Džamija je kasnije pretvorena u logor. Djeca i žene su odvojeni od očeva, muževa i braće. Dan i po kasnije, vojnik je povikao sa džamijske kapije: „Ne očekujte da ćete svoje muškarce vidjeti kada izađete“. Bio je u pravu.

'Nije gotovo'

Khani je kazao da su on i preostala porodica kamsije uspjeli pobjeći u selo gdje je završio prvo polugodište u lokalnoj školi. „Kada sam se u drugom polugodištu vratio u svoju staru školu, saznao sam da su svi moji drugovi iz razreda izgubili očeve, osim možda dvoje, troje djece“, kazao je Khani. Abou Tamim kazao je da su neka naselja bila sasvim uništena, a uništeno je i najmanje 80 džamija. Kada se vojna akcija završila, Hafez al-Assad izjavio je da „se u Hami desilo ono što se desilo i sve je gotovo“. Ali Khani kaže da uopće nije gotovo. „Odvođenje ljudi u notorni zatvor Tudmor i mučko ubijanje nastavljalo se do 1986. Pripadnici Mukhabarata [obavještajne službe] dolazili su u našu kuću godinama kasnije“, kazao je Khani. „Mukhabarat je neprestano ispitivao i istraživao mladiće i u devedesetima“.

Divlji psi

Jedna od najstravičnijih scena koja je kasnije progonila građane bili su čopori divljih pasa koji su tumarali ulicama. „Zbog toga što su mnogi leševi ostali na ulicama po nekoliko dana, prije nego što su porodice smjele izaći na ulice kako bi sahranile svoje mrtve, psi su već pojeli neka tijela“. „Psi bi noću izlazili i napadali ljude, baš kao na filmu. Dvije godine se općina borila da se riješi tih pasa“.

Khani je kazao da je režim namjerno želio da narod pati nakon krvoprolića u Hami. Dodao je da je zabilježen nestanak više od 20.000 ljudi, čija je sudbina još uvijek nepoznata. „Režim je htio da narod konstantno čeka. Nisu htjeli reći porodicama jesu li njihovi najmiliji koji su odvedeni živi ili mrtvi“. Jedna žena koja još uvijek čeka da čuje šta se desilo sa njenom porodicom je Umm Baraa (49), koja još uvijek živi u Hami. Kazala je da su njena dva brata, studenti stari 17 i 22 godine, istrepani iz kuće pod optužbom da su simpatizeri Muslimanske braće. Još se nisu vratili, a Umm Baraa ne zna šta se s njima dogodilo. „Pitali smo bivše zatvorenike jesu li ih vidjeli, ali ništa“, kazala je ona za Al Jazeera. Stanovnici kazu da su zvaničnici iskoristili želju građana da se što prije ujedine sa članovima porodice ili samo saznaju nešto o njima. "Yehya Zeidan, šef vojne obavještajne službe u Hami, bio je jedan od najzloglasnijih zvaničnika u gradu“, kaže pedesetogodišnji Rami, koji Al Jazeera nije želio otkriti svoje prezime. „Tražio je čitavo bogatstvo samo da se otkrije sudbina zatvorene osobe ili da se nekome omogući zatvorska posjeta od nekoliko minuta“. „Ponekad su mu ljudi davali novac ali nisu ništa dobivali zauzvrat“.

Liječenje rana

I Umm Baraa je dala novac Zeidanu. Ona i njena sedamdesetpetogodišnja majka se još uvijek nadaju da će se njihovi članovi porodice jednog dana vratiti. Njen nećak Manhal (24), kaže da osjeća odgovornost da riješi svoju zemlju Assadovog režima. Istaknut je aktivist u Hami koji organizira demonstracije i zapisuje dokaze o kršenjima ljudskih prava. Tokom nedavnog suzbijanja demonstracija u Hami je ubijeno najmanje 513 ljudi.

„U posljednjih 30 godina, ništa nije djelomično zaliječilo naše rane kao protesti koje smo vidjeli na našim ulicama tokom ovog ustanka“, kazao je Khani. „Kada su svi Sirijci izašli na ulice i uzvikivali antirežimske parole, Hama se počela liječiti jer više nije bila sama“. Ali rane nikada neće nestati, dodaje on. „Jedino ću se pomiriti s režimom koji je mom ocu izvadio oči kad mi ih vrate, kako bi ih mogao zakopati s tatinim tijelom“.

Izvor: Al Jazeera